

До Научното жури,
назначено със Заповед на Ректора на СУ
„Св. Климент Охридски“ № РД-38-402/12.07.2024

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Мира Здравкова Кънева,

Катедра по международно право и международни отношения, ЮФ, СУ

относно: дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ на докторант **Мартин Даниелов Миланов**, редовен докторант в направление **3.3. Политически науки (Европеистика – Политологични изследвания на ЕС – Европейска идентичност)**, с научен ръководител **проф. д-р Мария Стойчева**, ФФ, СУ

Уважаеми членове на научното жури,

Докторантът Мартин Миланов представя за разглеждане дисертационен труд на тема *„Идентичността като фактор във външната политика на Европейския съюз и Китай“* в резултат на успешно проведена редовна докторантура в Катедра „Европеистика“ под научното ръководство на проф. д-р Мария Стойчева. Същият беше обсъден на разширено катедрено заседание, проведено на 25.06.2024 г. В рамките на първото заседание на научното жури на 09.09.2024 г. ми беше възложено да изготвя настоящото становище по дисертацията.

Темата отразява съдържанието на дисертацията, която дебатира върху процеса на взаимодействие между ЕС и Китай през призмата на идентичността. **Структурата на труда** е организирана в три глави, които са равномерно разпределени и подредени логически от концептуалната рамка през двустранните отношения към глобалния и регионалния контекст.

Очертан е актуалният контекст, набелязани са **цели и задачи на изследването**. Дисертацията операционализира тезата за влиянието на идентичността в отношенията между ЕС и Китай чрез **три метода** – исторически, анализ на съдържанието и

сравнително изследване, вкл. на емпирични случаи, макар контент анализът да е приложен доста бегло само по повод на китайския медиен наратив. Описана е структурата на изследването, с добросъвестно посочване на ограниченията в обхвата му.

Първата глава представя **теоретичната рамка**. Отчитайки доминиращата западноцентрична парадигма, докторантът проследява **изместването на оста на световния ред** с възхода на далекоизточни сили (съгласно американската стратегическа визия този процес дори не е линеен, а е разчитан като разпръскване на глобалната сила). Тук следва да се отбележи, че определянето на Китай като „постколониална сила“ не е удачно, тъй като е концептуално означение за еманципация, а не политическо такова за пренареждане на глобалната йерархия. Авторът се спира на прехода от Вестфалската система на баланс на силата с хоризонтални юрисдикции на суверенитета към Виенския вариант на Европейския концерт, без обаче да продължи разсъжденията си относно особеностите на световния ред след двете световни войни през XX в., както и без да предложи китайската интерпретация на това развитие. Особено ценно е отчитането на прехода в хегемонията не само като материални сили, а и като промяна във възприятията и процес по признаване.

Категорията „идентичност“ е въведена в рамките на теоретичния подход на **социалния конструктивизъм**, с което се разширява и задълбочава **разбирането на нормите и идеите през рефлексивната постпозитивистка призма**. Заслужаващ адмирации е опитът на докторанта да префокусира усилията за външнополитически анализ не през клиширани постулати на реалистите за интересите и силата, а посредством идентификацията, социализацията и легитимацията на актьорите. В този смисъл привлича внимание впитането на **Другостта** като измерение на идентичността – локална, темпорална и персонална, което позволява да се изследват аспекти на изключителността и виктимизацията. Така китайската външнополитическа идентичност се е формирала по противоречив начин чрез уникалната цивилизация на Поднебесната империя, конфуцианската етична система на хармонията, историческия опит на унижения и индоктринацията на маоизма. На свой ред европейската идентичност е обрисувана чрез социалните наративи, ценностното ѝ ядро и същностния плурализъм като нейна уязвимост.

Втората глава е посветена на **сравнение между външната политика на ЕС и на Китай през призмата на идентичността**. Европейската външнополитическа идентичност е колективна и надграждаща националната, макар по естеството си да е индивидуалистична, защото закриля човешките права; тя е отворена и демократична.

Китайската външнополитическа идентичност е базирана на националния егоизъм, макар да представлява колективистична култура; тя е затворена и разчита на автократичната стабилност. И двете идентичности се възприемат като ситуирани в центъра, но оголени към заплахи от периферията. И двете външнополитически идентичности следват **икономическия прагматизъм**, като по отношение на Китай той е описан доста фактологично с изреждане на търговски споразумения, инфраструктурни проекти и пр., без да оценява реалния ефект от създаването на зависимост или взаимовръзката със сигурността. И двете външнополитически идентичности са силно **институционализирани**, като по отношение на ЕС авторът е пропуснал да проучи нормативната и гражданската сила на интеграционната общност като нейна специфична мека сила.

Третата глава се занимава със **стратегическите измерения, апробирани в конкретен контекст**. Стратегията на ЕС спрямо Китай е на дерискинг, вкл. чрез санкции, което се проявява в амбицията за стратегическа автономия и стремежа към диверсификация. Тя е продиктувана от **възприятието за Китай като ревизионистична сила, която използва подривни тактики на дезинформация и комунистическа пропаганда, както и демонстрира nihilистично отношение към човешките права и свободи**. Проблемът е, както правилно се аргументира докторантът, че идентичността на ЕС е диференцирана по държави, което се отразява на принципните му позиции в международните организации. Стратегията на Китай спрямо ЕС е силно прагматична, като тя е обусловена от **скептицизма му за интервенционизма на Запада като цяло и възприемането му като уязвим и отслабен, особено след Брекзит**.

Научният апарат е сравнително прецизно оформен, с някои пропуски на страници, липса на споменаване на автори на изследвания (напр. с. 121) или объркано изписване на автори (Walt 1987, не Waltz, с. 23). Текстът се нуждае от щателна езикова редакция от гледна точка на граматика (глаголно време), пунктуация и правопис при транслитерацията на имена, както и единно изписване на съкращения на български език.

Критичните ми бележки са в две насоки по отношение на бъдещата публикация на дисертацията, която препоръчвам – първо, докторантът следва да прегледа каузалните връзки между отделните раздели (какво е систематичното място на отношенията Китай – Сърбия, защо не са сравнени стратегиите по региони и т. н.); второ, авторът ще е по-убедителен ако обясни конститутивните значения в дискурса на ЕС и на КНР чрез контент анализ на конкретни речеви актове (документи, изказвания и под.). В този смисъл една отправна точка за дискусия на публичната защита на дисертацията

би било да се обсъди *какво е значението на идентичността при назоваването и порицаването (naming and shaming) като външнополитическа тактика на ЕС към Китай, вкл. чрез пример/и.*

Формулираните критични бележки по никакъв начин не омаловажават петте обособени приноса на предложения дисертационен труд, а подпомагат усъвършенстването на доказването им.

С оглед на гореизложеното давам **положителна оценка** на дисертационния труд на Мартин Миланов на тема „Идентичността като фактор във външната политика на Европейския съюз и Китай“. Като отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и приложимите подзаконовни нормативни актове по прилагането му, трудът е основание за присъждането на автора на образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.3. Политически науки (Европеистика).

С уважение: _____

29.10.2024 г.